

Uvodna riječ

Poštovani čitatelji, pred vama je četvrti Croticumov zbornik nastao uglavnom na temelju priloga sa Savjetovanja za lektore hrvatskoga kao inoga jezika koje se, u organizaciji Ministarstva znanosti i obrazovanja te Croticuma – Centra za hrvatski kao drugi i strani jezik, održava već jedanaest godina zaredom na Filozofskome fakultetu Sveučilišta u Zagrebu.

U ovome je zborniku objavljeno deset članaka iz područja hrvatskoga kao inoga jezika (HIJ) i osam prikaza. Zbornik je podijeljen u četiri cjeline.

Prvu cjelinu zbornika čine radovi u kojima su obrađene gramatičke i kulturološke teme inojezičnoga hrvatskoga.

Sanda Lucija Udier i **Darko Matovac** proveli su istraživanje među poučavateljima hrvatskoga kao inoga jezika kojemu je cilj bio analizirati iskustva, potrebe i stavove poučavatelja HIJ-a vezane uz poučavanje glagolske prefiksacije. U svojem su članku (*Poučavanje glagolske prefiksacije – u potrazi za učinkovitijom metodom*) upozorili na to da postoji potreba za osmišljavanjem novoga načina poučavanja, koji bi se oslanjao na već prisutne modele poučavanja te na suvremene lingvističke teorije.

Aida Korajac (*Kako se (s)naći sa seć – povratni glagoli u hrvatskome kao inome jeziku*) bavi se dosad neobrađenom temom unutar HIJ-a – povratnim glagolima, čija uporaba učenicima stvara poteškoće. Autorica je iz kognitivističkolingvističkoga pristupa jeziku provela istraživanje kojemu je cilj bio utvrditi kognitivne procese što se događaju pri dubinskom procesiranju povratnih glagola. Zanimalo ju je kako neizvorni govornici hrvatskoga jezika strateški konstruiraju značenje povratnih glagola i kako konceptualiziraju element *se*.

U suvremenim pristupima poučavanju inoga jezika, uz nastavu jezika, važno mjesto zauzima i poučavanje kulture. **Milvia Gulešić Machata** i **Sanda Lucija Udier** (*Akademski kultura i hrvatski kao ino jezik*) ističu koliko može biti zahtjevno poučavanje kulture u nastavi inoga jezika, u prvome redu zbog složenosti samoga pojma kultura, zbog nedovoljno razrađenih modela poučavanja i zbog vrste naobrazbe poučavatelja HIJ-a. Autorice predlažu da se te poteškoće nadiđu pisanjem udžbenika i priručnika koji bi bili izvor za poučavanje, ponajprije, akademske kulture u nastavi hrvatskoga kao inoga jezika.

U drugoj cjelini zbornika nalaze se radovi u kojima se hrvatskom jeziku pristupa kontrastivno supostavljajući ga turskom, mađarskom, njemačkom, poljskom, talijanskom i ruskom jeziku.

Između hrvatskoga kao flektivnoga i turskoga kao aglutinativnoga jezika postoje velike tipološke razlike, iz čega proizlaze poteškoće s kojima se susreću izvorni govornici turskoga jezika u učenju hrvatskoga. U svojem radu (*Poteškoće s kojima se mogu suočiti izvorni govornici turskoga tijekom učenja i usvajanja hrvatskoga jezika*) **Ekrem Čaušević** analizira morfonološka i sintaktička obilježja dvaju jezika te se usredotočuje na razlike na morfonološkoj i sintaktičkoj razini (ustroj sintagme), zatim opi-

suje ustroj sintagme s odredbenicama u višestrukom međusobnom odnosu zavisnosti u hrvatskom i turskom, potom razlike u gramatičkom i obavijesnom ustrojstvu (hrvatski je SVO, a turski SOV jezik) i na kraju piše o razlikama u načinu sklapanja zavisnosloženih rečenica. Autor ističe da zbog tih razloga ishodi učenja studenata kojima je materinski jezik turski mogu biti slabiji od ishoda učenja studenata kojima je materinski neki jezik tipološki bliži hrvatskomu.

Ivana Matas Ivanković u svojem članku (*Višerječni prijedlozi i prijedlozi kao dio višerječnih jedinica u hrvatskom i ruskom jeziku*) uspoređuje višerječne jedinice u hrvatskom i ruskom jeziku s aspekta prijedloga. Obradeni su prijedložni izrazi, višerječne jedinice koje imaju funkciju prijedloga i višerječne jedinice koje u svojem sustavu imaju prijedlog. Zbog genetske i tipološke srodnosti jezici pokazuju velike sličnosti, ali među njima postoje i razlike. Tako autorica upozorava da među višerječnim jedinicama koje u svojem sastavu imaju prijedlog postoje one koje su potpuno ekvivalentne, djelomično ekvivalentne i neekvivalentne. Iz toga prozilazi da se kod studenata hrvatskoga jezika kojima je izvorni jezik ruski može očekivati pozitivan i negativan prijenos. Stoga preporučuje da se višerječne jedinice ne uče riječ po riječ, već da ih se promatra kao jedinstvene cjeline sa svojim posebnostima u svakom jeziku.

Vesna Deželjin kontrastivno se bavi jednom zahtjevnom temom u području hrvatskoga kao inoga jezika – usporedbom reda riječi u hrvatskom i talijanskom jeziku (*Hrvatski i talijanski u dodiru: poredak riječi*). Osobitu pozornost posvećuje položaju atributa u talijanskom i hrvatskom te položaju enklitika u hrvatskom i talijanskom. Rad će itekako biti koristan lektorima hrvatskoga jezika koji poučavaju italofone govornike, ali i svima onima koje zanima red riječi u tipološki srodnim i nesrodnim jezicima.

Redom riječi kontrastivno se bavi i **Inja Skender Libhard**, ali supostavljajući hrvatski i jedan germanski jezik – njemački (*Tipični problemi hrvatskih studenata njemačkoga jezika s obzirom na red riječi*). Autorica se usredotočuje na sintaktičke i morfološke uvjete koji utječu na redoslijed rečeničnih sastavnica u njemačkom jeziku.

Jedna od najtežih jezičnih kategorija u učenju i usvajanju hrvatskoga jezika zasigurno je glagolski aspekt. U novijim se aspektološkim radovima govori o postojanju te kategorije (ili kategorije aspektnosti) u mnogim jezicima svijeta, međutim ta se kategorija u različitim jezicima izražava raznim sredstvima. **Orsolya Žagar Szentesi** (*Aspektnost u mađarskom – uloga objekta u formiranju rečeničnoga aspekta*) razmatra komponente izražavanja rečeničnoga aspekta u mađarskom jeziku. Detaljno opisuje funkciju prefiksacije u mađarskome, perfektivizatorsku ulogu raznih predikatnih dopuna (uloga raznih vrsta objekata, posebno rezultativnih objekata i objekata usmjerenja), količinskih atributa, fokusnosti rečenice i odnose određenosti objekta (izražene određenim članom).

U trećoj su cjelini zastupljene fonetsko-fonološke teme. **Mateja Šporčić** (*Nastavni materijali za početno učenje hrvatskoga namijenjeni govornicima valencijanskoga*) na temelju opisa fonološkoga sustava valencijanskoga i izgovornih odstupanja govornika valencijanskoga koji su učili hrvatski jezik, i kojima je hrvatski zatvorni-

ki sustav bio izuzetno složen, donosi nastavne aktivnosti kojima se mogu ukloniti fonološka i fonetska odstupanja tih govornika, a koje je osobito važno primjenjivati na početnoj razini učenja kako bi se postigle odgovarajuće izgovorne kompetencije.

Ivančica Banković-Mandić (*Govorne cjeline u inojezičnom hrvatskom*) u svojem članku objašnjava zbog čega su često u vrednovanju ovladanosti stranim jezikom po vještinama najlošiji rezultati u razumijevanju slušanoga teksta, i to na svim razinama. Glavni su uzrok tomu asimilacije koje se ne provode u pisanju i prelaženje naglaska na proklitiku. Usto je problem u razumijevanju veći ako se slušaju tekstovi u kojima govore govorni neprofesionalci jer oni provode više asimilacija. Stoga autorica smatra da bi se slijed učenja i poučavanja asimilacija trebalo sustavnije istražiti.

U posljednjoj cjelini ovoga zbornika nalaze se prikazi nastavnih, znanstvenih i izvannastavnih aktivnosti kojima se nastoji održati visoka razina poučavanja hrvatskoga jezika i kulture na trima lektoratima (u Budimpešti, Delhiju i Bratislavi) te prikazi recentnih zbornika, rječnika, priručnika i e-tečaja hrvatskoga jezika koji pridonose razvoju području hrvatskoga kao inoga jezika.

ZAHVALA

Zahvaljujemo svim autorima na vrijednim priložima, koje toplo preporučujemo stručnoj javnosti. Također zahvaljujemo recenzentima čije su primjedbe zasigurno pomogle autorima. Svaki su rad pročitale dva anonimna recenzenta. Usto su cijeli ovaj, kao i prošli, zbornik pročitale recenzentice doc. dr. sc. Arnalda Dobrić i doc. dr. sc. Mihaela Matešić koje su imale uvid u cjelinu i svojim sugestijama pridonijele kvaliteti zbornika. Stoga posebnu zahvalnost dugujemo i njima.

Urednici